

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

- I. Program proti šikanování**
- II. Rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování**
- III. Krizový scénář pro počáteční stádia**
- IV. Krizový scénář pro pokročilá stádia šikany**
- V. Krizový scénář pro neobvyklé formy šikany, tzv. „lynč“**

I. Program proti šikanování

Na naší škole se zaměřujeme na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi všemi členy školy.

Pro zmapování současného stavu a evaluaci předešlého období jsme použili „Mapu školy“ realizovanou v červnu 2017. Na základě tohoto dokumentu byla sestavena **SWOT analýza** školy.

Pozitiva:

- žákům se ve škole líbí
- žáci se do školy těší
- žáci se ve škole cítí dobře
- žáci mohou říct svůj názor
- žáci vidí smysl v tom, co se ve škole učí
- žáci aktivně pracují s chybou, chyba je přirozená součást života
- žáci se ve škole navzájem tolerují
- žáci jsou přesvědčeni o tom, že s nimi učitelé jednají otevřeně a upřímně
- žáci jsou informováni o nástrahách, umí si v nepříjemných situacích poradit
- žáci mohou přijít pro pomoc či radu za jiným spolužákem či učitelem
- žáci mají prostor vyjádřit se k dění ve škole
- ve škole jsou důvěryhodné osoby, na které se žáci mohou obrátit s problémem
- žáci jsou rádi, že chodí právě do této školy
- ve škole jsou pozitivní vztahy mezi učiteli a žáky, učiteli navzájem, učiteli a vedením, učiteli a rodiči

Negativa:

- materiální vybavení školy
- stav školní budovy
- nedostačující prostorové podmínky – např. hřiště, tělocvična,
- nedostačující možnosti sportování

Příležitosti:

- stálé zlepšování klimatu školy, klimat tříd
- práce se třídami
- pomoc pedagogům, kteří mají problémy s chováním žáků
- další vzdělávání pedagogů
- projekty na podporu sociálních vztahů ve škole

Ohrožení:

- přirozený úbytek školní populace

Předpoklady pro fungování programu:

1. Organizace a řízení školy

Vedení školy podporuje práci pedagogů. Pedagogové se podílí na plánování a realizaci projektů v rámci prevence, vedení školy umožňuje pedagogům další vzdělávání, pedagogové realizují školní projekty zaměřené na vztahy ve třídě, prevenci šikany apod.

Je kladen důraz na práci se třídou, velmi často s žáky celé školy najednou.

Pravidelně je doplňovaná odborná literatura, pedagogům je poskytována metodická pomoc.

Vedení školy se účastní konzultací či jednání s rodiči.

Škola spolupracuje s institucemi předškolního vzdělávání, domovy pro seniory.

2. Složení realizačního týmu

- metodik prevence, výchovná poradkyně
- vedení školy
- třídní učitelky
- vychovatelky ŠD

3. Preventivně - výchovné a vzdělávací činnosti

Preventivně - výchovné a vzdělávací činnosti jsou obsaženy v minimálním preventivním programu. Na aktuální školní rok je vypracován akční plán. V minimálním preventivním programu je uvedeno zařazení prevence do jednotlivých výukových předmětů.

Veškeré závažnější přestupky žáků jsou projednávány výchovnou komisí (třídní učitel, člen ŠPP) za přítomnosti rodičů a žáka. Z těchto jednání je pořízen zápis, který je podepsán všemi zúčastněnými a vložen do katalogového listu žáka. Kopie je uložena u výchovného poradce.

Program proti šikanování zahrnuje specifickou primární prevenci (těžištěm jsou třídnické hodiny a začlenění témat prevence do výuky) a sekundární prevenci, která řeší jednotlivá stádia šikany. Zárodečná a počáteční stádia šikany řeší preventivní tým ve škole, při pokročilých stádiích šikany by se škola obrátila na odborníky školních servisních zařízení (PPP, SVP) a odborníky ze státních i nestátních institucí (Policie ČR, OSPOD).

Předpokladem pro fungování programu je celoškolní přístup (jednotnost a důslednost).

Klíčová opatření:

1. Společné vzdělávání a supervize

Pedagogové upřednostňují práci s žáky formou prožitků, v rámci školních projektů. Obsahem projektů/vzdělávání je práce se třídou, komunikace s žáky mezi sebou, rodiči apod.

Pedagogové se také účastní vzdělávacích akcí dle vlastního výběru.

Supervizorem je oblastní metodička prevence Mgr. Lucie Šimečková z PPP.

2. Realizační tým

Složení realizačního týmu je popsáno v bodě 2. Tento tým se schází preventivně 1x měsíčně, v případě potřeby ihned.

3. Pedagogové a řešení

Pokud si pedagogové nejsou jisti, mohou požádat o metodickou pomoc oblastní metodičku prevence.

4. Společný postup při řešení šikanování

Stěžejními termíny při řešení šikanování je jednotnost, důslednost, znalost problematiky.

Při podezření na šikanu se schází preventivní tým a třídní učitel. Vymezují si své kompetence, diagnostiku stadia a způsob řešení situace. Postupují podle materiálu – krizový scénář pro počáteční nebo pokročilé stádium šikany (podle situace).

5. Prevence pedagogů ve třídách

Třídní učitelé se ve třídách zaměřují na činnost rozvíjející pozitivní vztahy, provádějí zpětnou vazbu uplynulého období. Žáci se učí rozpoznat, co je a co není šikana, rozdíl mezi žalováním a voláním o pomoc, učí se, jak se zastat oběti, jak vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého. K těmto programům je využíváno odborníků.

Ve škole na chodbě je schránka důvěry. Podněty řeší třídní učitel společně se svými kolegy dle závažnosti sdělení.

6. Prevence ve výuce

Učitelé svým chováním a jednáním posilují pozitivní klima třídy, vytvářejí bezpečné prostředí. Umožňují rozvoj spolupráce i zpětnou vazbu. Účinné je stanovení a dodržování pravidel třídy. Povinností učitelů je vyhnout se ironizování, zesměšňování, vytváření stresového prostředí.

7. Prevence ve školním životě mimo vyučování

Preventivní opatření se týkají také přestávek (viz ochranný režim), volných hodin, školní družiny, kroužků, mimoškolních akcí.

- Volné hodiny – žáci mají možnost při čekání na další výuku využít školní družinu nebo musí opustit budovu školy. Prostor v šatnách kontroluje pedagog, který vykonává dohled ve školní jídelně.
- Školní družina – žáky předává vychovatelce vyučující, který učí poslední hodinu. V družině je žák po celou dobu pod dohledem vychovatelky.
- Zájmové kroužky – žáky si vyzvedává vedoucí kroužku ve školní družině.
- Mimoškolní akce – každý žák podepisuje poučení o chování a bezpečnosti na akci, platí zde školní řád. Zodpovědný je pověřený vedoucí akce.

8. Ochranný režim

Ochranný režim má celoškolskou působnost.

Se školním řádem školy jsou žáci seznámeni na začátku školního roku a potvrzují to svým podpisem. Na třídních schůzkách jsou seznámeni i rodiče. Součástí poučení je i rozbor situace – co se stane, když někdo přijde do školy pod vlivem návykové látky, jaký je postup při zjištění násilí vůči spolužákům.

Dohled učitelů – dohled vykonává jeden pedagog podle rozpisu, který je vyvěšen ve sborovně. Je určen zastupující pedagog, který je zodpovědný za dohled v případě nepřítomnosti dohlížejícího pedagoga. Pokud pedagog o své nepřítomnosti ví předem, zajistí si za sebe náhradu (vzájemná výměna).

Stejným způsobem funguje dohled ve školní jídelně. Rozpis je opět ve sborovně.

Legislativa:

- zanedbání dozoru a dohledu je přestupek podle zákona 200/1990Sb., § 28(1).
- ohrožení výchovy mládeže podle zákona 140/1961 Sb., § 217(1);
- povinnosti škol podle zákona č. 561/2004 Sb., § 29 – ochrana zdraví a bezpečnosti
- povinnosti škol podle zákona č. 359/1999 Sb., § 10, § 6(1)
- povinnosti škol podle vyhlášky č. 72/2005, § 7
- odpovědnost pedagogických pracovníků je stanovena v § 27 nařízení vlády č. 108/1994,
- Zákoník práce

- čl. 8 Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení

9. Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami školy prostřednictvím webových stránek, popř. emailem. Dále pak prostřednictvím pravidelných třídních schůzek a pohovorů s rodiči. Učitelé vypisují konzultační hodiny, je doporučeno absolvovat konzultace 1x za 2 měsíce. Rodiče jsou také oslovováni v případě spolupráce na školních akcích.

10. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Pedagogicko – psychologická poradna
Středisko výchovné péče
Kurátoři OSPOD

Zdravotnická zařízení
Elim Opava
Policie ČR

11. Evaluace

Autoevaluace – na konci každého školního roku.

II. Rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování

„chováme se k sobě ohleduplně“

Dle Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.24 246/2008-6.

Rámcový program pro řešení zárodečného stádia šikanování je otevřený a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován, upravován a doplňován.

Mapování vztahů ve třídním klimatu = rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování. **POUZE POČÁTEČNÍ (ZÁRODEČNÁ) STADIA!!!**

Jak postupovat při objevení problému:

Odkud získám informace:

- informace od rodičů, žáků, kolegů
- dopisem na vedení školy
- vlastním pozorováním, apod.

Nahlášení:

TU + ŠMP + VP → společně zvolí strategii postupu řešení (spolupráce)

!!!ŠKOLA CHRÁNÍ ZDROJ INFORMACÍ!!!

1. krok → Odhad závažnosti onemocnění

- Velmi důležité je určit, jestli daný problém vyřeší pedagogové v rámci školy (Je to moje? Troufáme si na to? Máme na řešení dostatek času?) → počáteční stádia nebo
- Škola může řešit pomocí konzultace s odborníkem zvenčí (PPP, SVP...) → počáteční stádia nebo
- Už tato problematika patří odborníkům → pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč

Odhad závažnosti - 4 kritéria:

1. způsob chování a vypovídání obětí a svědků - „je to moje, pokud jsou otevření, ochotní pomoci a nesouhlasí se špatným chováním agresorů“
2. závažnost a četnost agresivních projevů (vnější pohled na šikanu – nemocné čili patologické chování)
3. čas - jak dlouho šikanování trvá
4. počet agresorů a obětí

Důležité!!!

Oznámení vedení školy, nástin řešení a vymezení rolí - kdo a jak bude postupovat → vždy zachovat jednotný postup.

Správné řešení u případů šikanování mezi dětmi a mládeží záleží na:

- jednotnosti
- znalosti problematiky
- důslednosti.

2. krok → I. část techniky

Techniky mapující klima – výběr technik cílených pro tuto problematiku např.:

- jména
- přezdívky („hanlivé“přímý varovný signál),
- had
- ruce (kladné a záporné vlastnosti)
- loď
- tiché řady
- míček – co mám rád, co nemám rád, apod.

3. krok → II. část sociometrie

- zvláštní místnost
- individuální práce se žáky (dotazník)
-

III. část práce se třídou - komunitní kruh

- pojmenování problémů ve třídním klimatu
- nastavení pravidel
- „charta třídy“.

!!! Zpětná vazba od žáků (líbilo x nelíbilo, co jsem si uvědomil, co mohu udělat pro vztahy ve třídě, aby bylo lépe....)!!!

4. krok → Závěrečná zpráva, pojmenování a shrnutí

- důvěrná
- popis I., II. a III. části pásma
- závěr
- doporučení, rizika

Odkaz na Metodický pokyn MŠMT ČR 24 246/2008-6

5. krok → Informace a diskuse

Realizační tým (VP, MP, TU, vedení školy)

- popis dění ve třídě – seznámení
- společné kroky k řešení
- role pedagoga

6. krok → Kulatý stůl

- schůzka s pedagogy, kteří ve třídě učí – seznámení s problematikou (obecně)
- pedagogický sbor.

7. krok → Schůzka s rodiči

- vyzvání písemnou formou
- „mimořádná“ – dle závažnosti
- účast TU, VP, MP, vedení školy (odborník zvenčí)
- seznámení s problémem obecně ne jmenovitě!!!

8. krok → Dvě linie → rozdělení následujícího řešení

- **Linie A / agresor**
- **Linie O / oběť → Zapomíná se!!!**

9. krok → Nástin struktury setkání

Linie A:

- Úvod, přivítání – vedení školy
- Seznámení rodičů s problémem, který byl zjištěn – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP, TU)
- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování – vedení školy
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte - agresora, aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou)
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – vedení školy
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - TU
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - TU
- **Nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou - vedení školy**

10. krok → Nástin struktury výchovné komise

Linie A/pokračování:

- Zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.
- Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který obsahuje datum, strukturu, závěr (na čem jsme se dohodli), podpisy všech zúčastněných, podpis a souhlas rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovanými řešeními souhlasí.

POZOR!

- U agresorů není jednoznačným možným řešením jen vyloučení žáka ze školy. Zkušenosti ukazují, že žák přejde na jinou školu a v šikaně pokračuje dál, pokud se s ní nepracuje (tzv. pokročilé šikany / patologie chování).
- Cílem školy je pomoci mu (změna chování). Najít a snažit se společně vyřešit příčinu útoků!!! (výměna rolí agresor / oběť). Možnosti spolupráce.

11. krok → Rozhovor se zákonnými zástupci oběti

Linie O/oběť - ZAPOMÍNÁ SE!

Doporučuje se:

- sdělit zákonným zástupcům, jak v dané věci postupuje škola (kroky řešení, závěry, domluva na dalších opatřeních, možnosti další spolupráce)
- časový horizont pro sledování situace (po týdnu, 14 dnech informovat se vzájemně o situaci – rodinné a školní klima)
- spolupráce (ochrana oběti).

Konkrétní kontakt na instituce / konkrétní odborník zabývající se problematikou šikany:

- pedagogicko-psychologická poradna
- středisko výchovné péče

- praktický lékař

12. krok → Práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti vedením školy před všemi žáky ve třídě (VP, ŠMP, TU).

- ozdravení třídy – dlouhodobý proces
- nastavení nových funkčních pravidel, např.: charta třídy (nutno dodržovat všichni, nejen žáci, ale i dospělí!)
- možnosti práce se třídou (jiné aktivity zaměřené na vztahy mezi žáky ve třídě)
- třídu neustále sledovat
- TU + ŠMP informovat všechny členy pedagogického sboru (obecné informace – shrnutí případu, seznámit je s nastavenými pravidly)
- jednotnost a důslednost pedagogického sboru
- při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat ŠMP, VP (přivolání pomoci – instituce zabývající se touto problematikou).

III. Krizový scénář pro počáteční stádia

Dle Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. 24 246/2008-6

Krizový scénář pro počáteční stádia je otevřený a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován, upravován a doplňován.

Pro rozhodnutí, jestli jde mezi žáky o šikanu nebo šikádlení je nutno definovat jednotlivé pojmy:

Rozdíl mezi šikanou a šikádlením:

- Jestliže svého kamaráda šikádlim, očekávám, že to bude legrace nejen pro mě, ale i pro něj. Ale když vidím, že to jako legraci nebere, že ho to zranilo, pak se mu omluvím.
- U šikany je to obráceně. Tam jde agresorovi o to, aby druhému ublížil, aby ho zranil. A má z toho radost. Nejenom, že se mu neomluví, ale opakuje to. A většinou násilí přitvrzuje.

Možné způsoby šikanování:

Mobbing - označuje úmyslné intrikování, šikanování ze strany spolupracovníků, které není jednorázové.

Bossing – označuje úmyslné intrikování, šikanování, kde intrikářem je vedoucí pracovník.

Bollying - používá se v Americe, je to souhrnný název pro oba předchozí termíny a můžeme jej přeložit jako hulvátství, neboť "bully" znamená hrubý, hňup, hulvát.

Kyberšikana /Cyberbullying/ - nový fenomén, využívá možností, které jí poskytují moderní technologie, jako jsou mobilní telefony, fotoaparáty, kamery a internet. Příkladem může být nahrávání ponižující situace na mobilní telefon a její rozesílání ve formě MMS či přes internet. Jde pak o „dovršení“ klasické šikany. Jiným odvětvím kyberšikany je terorizování jiných pomocí e-mailových zpráv, blogů atd.

Kyberšikana je úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a telekomunikačních technologií.

Pro další informace <http://www.cyberbullying.org/>.

Zdroj citace:<http://sikana.navajo.cz/>

Šikanování je mimořádně nebezpečná norma násilí, která ohrožuje základní a vzdělávací cíle.

Metodický pokyn není pro školy závazný, ale přináší doporučený postup.

Nový pokyn č.j. 24 246/2008 – 6 proti šikaně platí od ledna 2009.

Program proti šikanování:

- součást Minimálního preventivního programu
- na tvorbě a realizaci se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy
- koordinace jeho tvorby - metodik prevence
- za realizaci a hodnocení programu je odpovědný ředitel školy.

Cíl programu: vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole.

Krizové scénáře:

- Krizový scénář pro počáteční (zárodečná) stádia šikanování
- Rámcový třídní program pro řešení počátečního (zárodečného) stádia šikanování
- Krizový scénář pro pokročilá stádia šikanování (spolupráce se specializovanými institucemi (čl.9) a Policií ČR)
- Scénář pro nestandardní šikanu (např. výbuch skupinového násilí vůči oběti)

Krizový scénář pro počáteční (zárodečná) stádia šikanování

Zpočátku může jít o nevinné legrace, ale ta nevinnost najednou jaksi vyprchá...Naschvály se neustále vrací k jedné osobě (několika). Nedochozí k výměně rolí.

Jak postupovat při objevení problému:

Škola čerpá informace:

- od rodičů, žáků, kolegů
- dopisem na vedení školy
- vlastním pozorováním, apod.

Komu škola hlásí informace :

- TU + ŠMP + VP + VŠ→ společně zvolí strategii postupu řešení (spolupráce)

!!!ŠKOLA CHRÁNÍ ZDROJ A OBSAH INFORMACÍ!!!

1. krok → Odhad závažnosti onemocnění

- Velmi důležité je určit, jestli daný problém vyřeší pedagogové v rámci školy (Je to moje? Troufáme si na to? Máme na řešení dostatek času?) → počáteční stádia nebo
- Škola může řešit pomocí konzultace s odborníkem zvenčí (PPP, SVP...) → počáteční stádia nebo
- Už tato problematika patří odborníkům → pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč

Odhad závažnosti - 4 kritéria:

1. způsob chování a vypovídání obětí a svědků - „je to moje, pokud jsou otevření, ochotní pomoci a nesouhlasí se špatným chováním agresorů“
2. závažnost a četnost agresivních projevů (vnější pohled na šikanu – nemocné čili patologické chování)
3. čas - jak dlouho šikanování trvá
4. počet agresorů a obětí

Důležité!!!

Oznámení vedení školy, nastíní řešení a vymezení rolí - kdo a jak budete postupovat → vždy zachovat jednotný postup.

Správné řešení u případů šikanování mezi dětmi a mládeží záleží na:

- jednotnosti
- znalosti problematiky
- důslednosti

2. krok → Rozhovor s informátory a obětí

Provádí ŠMP + VP, popř. TU

Rozhovor s informátory (rodič, kamarád, kolega, kdokoliv, kdo na problém upozorní):

- nereagovat obranně,
- nezpochybňovat, nebagatelizovat

Důležité je chránit zdroj a obsah informací!!!

- dostanu-li signál od kohokoliv – začnu třídu pozorovat (přímé varovné signály – ověřování informací)
- jakoukoliv i nevěrohodnou výpověď, **VŽDY** ověřit
- důležitá je empatie – nedávat rady, jen vnímat
- po odchodu informátora si **vše zaznamenat**

Rozhovor s obětí:

Empatie - zde je velmi důležitá role třídního učitele, popř. výchovného poradce, školního metodika, oblíbeného učitele, apod. Může to být i spolužák, rodič. „Oběť“ musí mít k této osobě **důvěru!!**

Důležité je, aby oběť:

- nás vnímala jako oporu a cítila od nás možnou **POMOC!**
- aby, o tom vůbec s někým promluvila, aby o svém problému mluvila.
- musíme mít **TRPĚLIVOST** v naslouchání.

Rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní nevěděli (možná pomsta agresorů)!

Pravidla:

- nereagovat obranně
- nezpochybňovat, nedávat rady, jen vnímat
- jakoukoliv i nevěrohodnou výpověď ověřit
- empatie
- otevřenost
- neslibovat něco, co nemůžu splnit
- vše si zapsat pro další potřebu.

POZOR!

Oběť nemusí nic říct, může mlčet nebo plakat - PROČ?:

- bojí se, že by mu nikdo neuvěřil
- bojí se chodit do školy, co ho tam zase čeká
- má strach, pošlapaná důstojnost natolik, že už o tom nechce mluvit
- bojí se to říct učitelům, aby nepřišla pomsta (možná odvěta agresorů)
- bojí se to říci doma, aby se nezačaly dít ještě horší věci, když se do toho vloží rodiče.

Shrnutí:

- **Důležité je, aby žák v roli „oběti“ nás (dospělého člověka) vnímal jako oporu a cítil od nás možnou POMOC, aby o tom vůbec s někým promluvil a problém ventiloval ze sebe VEN!**
- **TRPĚLIVOST v naslouchání!**

- **S obětí je nutné hovořit jiný den než s agresory, nutno přizpůsobit podmínky např.: dostatek času, informací, „bezpečnou“ místnost, tzv. „naladit se“.**

3. krok → Nalezení vhodných svědků

- **spolupráce s informátory a oběťmi – oni nám vytipují žáky „svědky“ (!)**, je zapotřebí být velmi pozorný v rozhovorech, může vzniknout i záměna jednotlivých rolí hned na počátku při zjišťování situace
- nevybíráme si podle svých sympatií a podle jejich chování (žáci mohou mít tzv. dvě tváře)
- důležité jsou žáci, kteří sympatizují s obětí (sympatie x nesympatie k oběti)
- rozhovor se svědky (nejlépe jednotlivě), mezi čtyřma očima (např. po vyučování, požádat o odnesení pomůcek do kabinetu), aby ostatní nevěděli (souvisí s ochranou oběti).

4. krok → Individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky

- **nesmí se konfrontovat oběti s agresorem, ani jejich zákonní zástupci - předcházení konfliktu!** viz trojrozměrný pohled → „šikana jako závislost“
- !rozhovory individuálně

5. krok → Ochrana oběti

Zvýšená pozornost ve školním klimatu třídním učitelem.

- zpřísnit dozory (ošetřit pohyb dětí na záchodech, cestě ze školy, do školy), časté nenápadné nahlížení do třídy o přestávkách
- po dobu šetření je možné se souhlasem vedení školy nechat oběť doma
- doporučit rodičům odborníka z PPP nebo SVP, či jiné instituce zabývající se touto problematikou (zjištění více informací)

6. krok → Rozhovor s agresory

- **vnější obraz šikanování (popis nemocného čili patologického chování)**
- nutnost poskládané mozaiky informací (důkazy)
- **případně konfrontace mezi nimi:** konfrontace A – A (při rozporuplnosti informací opět max. 2)

Dvě linie → rozdělení následujícího řešení:

- **Linie A / agresor**
- **Linie O / oběť → Zapomíná se!!**

7. krok → osobní setkání

Linie A / agresor

Za účasti vedení školy, metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele, zákonného zástupce žáka, odborníka (PPP, SVP, OSPOD apod.).

Odkaz na Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, čl. 7 – výchovná opatření.

Nástin struktury setkání:

Linie A:

- Úvod, přivítání – vedení školy
- Seznámení rodičů s problémem, který byl zjištěn – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP, TU)

- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování – vedení školy
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců, (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou).
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – vedení školy
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - TU
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - TU
- Nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou - vedení školy
- Zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.
- Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který obsahuje datum, strukturu, závěr (na čem jsme se dohodli), podpisy všech zúčastněných, souhlas a podpis rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovanými řešeními souhlasí.

POZOR!

- U agresorů není jednoznačným možným řešením jen vyloučení žáka ze školy. Zkušenosti ukazují, že žák přejde na jinou školu a v šikaně pokračuje dál, pokud se s ním nepracuje (tzv. pokročilé šikany/patologie chování).
- Cílem školy je pomoci agresorovi (změna chování). Najít a snažit se společně vyřešit příčinu útoku!!! (výměna rolí agresor/oběť). Možnosti spolupráce.

8. krok → Rozhovor se zákonnými zástupci oběti

Linie O: ZAPOMÍNÁ SE!!!

Doporučuje se:

- sdělit zákonným zástupcům, jak jsme v dané věci škola postupovala (kroky řešení, závěry, domluva na dalších opatřeních, možnosti další spolupráce)
- časový horizont pro sledování situace (po týdnu, 14 dnech informovat se vzájemně o situaci – rodinné a školní klima)
- spolupráce (ochrana oběti).

- Konkrétní kontakt na instituce / konkrétní odborník zabývající se problematikou šikany:
  - pedagogicko-psychologická poradna
  - středisko výchovné péče
  - praktický lékař.

9. krok → Práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti vedením školy před všemi žáky ve třídě (VP, ŠMP, TU).

- ozdravení třídy – dlouhodobý proces
- nastavení nových funkčních pravidel např.: charta třídy (nutno dodržovat všichni, nejen žáci, ale i dospělí!)
- možnosti práce se třídou (jiné aktivity zaměřené na vztahy mezi žáky ve třídě)
- třídu neustále sledovat
- TU + ŠMP informovat všechny členy pedagogického sboru (obecné informace – shrnutí případu, seznámit je s nastavenými pravidly)
- jednotnost a důslednost pedagogického sboru

- při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat ŠMP, VP (přivolání pomoci – instituce zabývající se touto problematikou).

Prevence:

Přátelské vztahy a bezpečné klima ve třídě/škole.

IV. Krizový scénář pro pokročilá stádia šikany

Jedná se o případy šikany 4. a 5. stádia. Zde již většina žáků přijímá normy agresorů, v 5. stádiu již jde o „totalitu“ tj. přijímání normy agresorů všemi žáky.

Při zjištění těchto stádií šikany se škola postará o ochranu oběti. Vyšetřování pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrší“ postupy, protože organizovaný odpor proti rozkrytí bývá mimořádně silný.

Vlastní strategie zahrnuje pět kroků:

1. Rozhovor s informátory i oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, popřípadě konfrontační rozhovory se svědky (nikoliv konfrontace oběti a agresorů)
4. Zajištění ochrany obětí (tento bod může být podle potřeby zařazen i dříve).
5. Rozhovor s agresory, popřípadě konfrontace mezi nimi.

Zde škola kontaktuje OSPOD, Středisko výchovné péče, Policii ČR.

Po vyšetření šikany probíhají osobní setkání a opatření jako v případě počátečních stádií šikany.

V. Krizový scénář pro neobvyklé formy šikany, tzv. „lynč“

Jde o pokročilou šikanu. Škola dodržuje základní pětikrokovou strategii, ale přidá k ní tzv. počáteční kroky, k nimž patří překonání šoku pedagoga, bezprostřední záchrana oběti a zvláštní organizační opatření. Je uplatněna u celé třídy.

Zvláštní organizace vyšetřování:

1. Zalarmovat další pedagogy a domluvit se s nimi o spolupráci při vyšetřování.
2. Zabránit domluvě na křivé skupinové výpovědi.
3. Pokračovat v pomoci a podpoře oběti.
4. Ohlásit celou věc policii.

Ing. Milada Pazderníková
ředitelka školy

Opava, 1. 9. 2017

Zpracovala: Mgr. Hana Kroupová, DiS.

Zpracováno podle materiálů Mgr. Renaty Ježkové, speciální pedagog
e-mail: jezkova.renata@volny.cz